

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	3Cdo/153/2016
Identifikačné číslo spisu:	2511214577
Dátum vydania rozhodnutia:	12.12.2017
Meno a priezvisko:	JUDr. Elena Siebenstichová
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2017:2511214577.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobcu S. G. bývajúceho v K., proti žalovanej Slovenskej republike, za ktorú koná Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky, so sídlom v Bratislave, Župné námestie č. 13, o náhradu škody, vedenom na Okresnom súde Piešťany pod sp. zn. 3 C 273/2011, o dovolaní žalovanej proti rozsudku Krajského súdu v Trnave z 30. septembra 2015 sp. zn. 25 Co 35/2015, takto

rozhodol:

Najvyšší súd Slovenskej republiky z r u š u j e rozsudok Krajského súdu v Trnave z 30. septembra 2015 sp. zn. 25 Co 35/2015 v časti výroku, ktorým zmenil rozsudok súdu prvej inštancie tak, že žalovanej uložil povinnosť zaplatiť žalobcovi 1 000 € do 3 dní od právoplatnosti rozsudku a vec v rozsahu zrušenia vracia tomuto súdu na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1. Žalobca sa žalobou zo 7. novembra 2011 (po viacerých zmenách žalobného petitu) domáhal náhrady škody vo výške 12 741,88 € podľa zákona č. 514/2003 Z.z. o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon č. 514/2003 Z.z.“). Svoj nárok odôvodnil tým, že 1. apríla 2009 pri zadržaní pracovníkmi Odboru kriminálnej polície OR PZ v Trnave utrpel ujmu na zdraví spočívajúcu v poškodení sleziny, ktoré si vyžiadalo jej odstránenie s následným liečením v trvaní troch týždňov a zanechalo trvalé následky. Zranenie znalec ohodnotil na 80 bodov, čo zodpovedá sume 1 168 €. Uznesením Okresného súdu Piešťany z 3. apríla 2009 sp. zn. Tp 17/2009 bol vzatý do väzby, ktorá trvala od 1. apríla 2009 do 8. júna 2010 (434 dní), kedy bol na základe rozsudku Krajského súdu v Trnave z 8. júna 2010 sp. zn. 3 To 59/2010 oslobodený spod obžaloby a prepustený na slobodu. Náhrada nemajetkovej ujmy za toto obdobie predstavuje podľa § 17 ods. 4 zákona č. 514/2003 Z.z. sumu 10 573,88 €. V súvislosti s trestným stíhaním žiadal náhradu trov právneho zastúpenia vo výške 1 000 € (§ 18 zákona č. 514/2003 Z.z.), ktoré mu vznikli v súvislosti s konaním, v ktorom bola obmedzená jeho osobná sloboda, bolo vydané nezákonné rozhodnutie súdu o väzbe, a v ktorom bol oslobodený spod obžaloby.

2. Okresný súd Piešťany (ďalej len „súd prvej inštancie“) rozsudkom zo 16. apríla 2014 č.k. 3 C 273/2011-90 žalobu zamietol. Dospel k záveru, že žalobca nepreukázal príčinnú súvislosť medzi

policiajným zákrokom pri svojom zadržaní a následnou ujmom na zdraví. Podľa lekárskej správy neboli u neho zistené žiadne známky poranenia, spôsobené násilne-mechanickým pôsobením. Poškodenie sleziny mohlo byť - vzhľadom na jej zväčšenie spôsobené dlhodobým užívaním drog - spôsobené aj bežným nárazom. Vzatie do väzby si žalobca spôsobil sám svojím konaním, preto mu nárok na náhradu škody v zmysle § 8 ods. 6 písm. a/ zákona č. 514/2003 Z.z. v tejto súvislosti nevznikol. Podľa názoru súdu bol žalobca vzatý do väzby na základe zistených skutočností v čase, kedy došlo k jeho zadržaniu, pričom súd pri rozhodovaní o vzatí do väzby vychádzal zo skutkových okolností, ktoré odôvodňovali opodstatnenosť rozhodnutia, keď sudca pre prípravné konanie mal dôvodnú obavu, že v prípade prepustenia žalobcu na slobodu bude pokračovať v páchaní trestnej činnosti. Zákonnosť rozhodnutia o väzbe konštatoval i nadriadený súd, ktorý sťažnosť žalobcu proti tomuto rozhodnutiu zamietol. Samotná skutočnosť, že žalobca bol napokon (odvolacím súdom) oslobodený spod obžaloby, ešte nezakladá jednoznačný záver o nezákonnosti väzby a skutočnosti zistené neskôr nemôžu mať vplyv na hodnotenie stavu v čase, keď sa o väzbe rozhodovalo. Tvrdenia žalobcu o finančnej a citovej ujme sú len všeobecného charakteru a nebolo preukázané, akým spôsobom sa zasiahlo do jeho základných práv a slobôd. Pokiaľ ide o škodu spočívajúcu v trovách obhajoby, žalobca nepreukázal, že by súviseli s väzbou, nie je tiež zrejmé, že táto škoda vznikla žalobcovi, keďže na predložených výpisoch je ako vlastník účtu uvedená iná osoba; navyše platby boli poukázané až 15. apríla, 28. júla a 13. augusta 2010. Žalobca v konaní neunesol dôkazné bremeno, keď nepreukázal zodpovednosť žalovanej za škodu, preto žalobu ako nedôvodnú zamietol. O trovách konania rozhodol podľa § 142 ods. 1 O.s.p.

3. Krajský súd v Trnave na odvolanie žalobcu rozsudkom z 30. septembra 2015 sp. zn. 25 Co 35/2015 v spojení s opravným uznesením z 8. júna 2016 rozsudok súdu prvej inštancie a/ potvrdil v zamietajúcej časti o zaplatení sumy 1 741,88 €, b/ zmenil v zamietajúcej časti o zaplatení sumy 1 000 € tak, že žalovanú zaviazal zaplatiť žalobcovi 1 000 € do troch dní od právoplatnosti rozsudku. Rozhodnutie v potvrdzujúcej časti, ktorou súd prvej inštancie zamietol nárok žalobcu na zaplatenie náhrady škody na zdraví a náhradu nemajetkovej ujmy v súvislosti s väzbou odôvodnil tým, že sa stotožňuje so skutkovými zisteniami i právnymi závermi súdu prvej inštancie (§ 219 ods. 1, 2 O.s.p.). Zmenu rozhodnutia v časti o náhradu trov právneho zastúpenia, ktoré vznikli žalobcovi v súvislosti s konaním, v ktorom bola obmedzená jeho osobná sloboda a bolo vykonané nezákonné rozhodnutie o väzbe odôvodnil poukazom na § 9 v spojení s § 3 ods. 1 písm. a/ a ods. 2 a § 5 ods. 1 zákona č. 514/2003 Z.z. (účinného v čase vzniku tvrdenej škody). Uviedol, že nárok na náhradu škody spôsobenej vedením trestného stíhania, ktoré neskončilo právoplatným odsúdením, je špecifickým prípadom zodpovednosti štátu podľa zákona č. 514/2003 Z.z. Základným predpokladom vzniku zodpovednosti za škodu je v tomto prípade zrušenie alebo zmena právoplatného rozhodnutia, ktorým bola spôsobená škoda, pre jeho nezákonnosť príslušným orgánom. Vychádzajúc zo zmyslu a účelu zákona, ktorým je ochrana základného práva v zmysle § 46 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky, je však potrebné vykladať pojem „zrušenie rozhodnutia“ extenzívne. Rovnaké účinky ako (formálne) zrušenie rozhodnutia má i oslobodenie spod obžaloby, pretože sa ním trestné stíhanie končí, pričom podozrenie zo spáchania trestného činu sa nepotvrdilo. Rozhodujúcim meradlom opodstatnenosti začatia trestného stíhania je teda neskorší výsledok trestného konania. V zmysle uvedeného (najmä s poukazom na R 35/1991) konštatoval nezákonnosť rozhodnutí o začatí trestného stíhania a vznesení obvinenia, v dôsledku čoho bola splnená podmienka pre vznik nároku žalobcu na náhradu súvisiacej škody, ktorá vznikla zaplatením nákladov povinnej obhajoby. Nepovažoval za relevantné, že úhrady boli realizované inou (príbuznou) osobou; naopak, tento postup možno považovať za celkom bežný v prípadoch, kedy je obvinený vo väzbe, ako tomu bolo aj u žalobcu. O trovách odvolacieho konania rozhodol podľa § 224 ods. 1, 2 O.s.p. v spojení s § 146 ods. 2 prvá veta, § 142 ods. 3 a 151 O.s.p.

4. Proti zmeňujúcej časti rozsudku odvolacieho súdu podala žalovaná dovolanie, odôvodnené podľa § 241 ods. 2 písm. a/ až c/ O.s.p. v spojení s § 237 ods. 1 písm. e/ a f/ O.s.p. Predovšetkým namietala, že žalobca si v konaní neuplatnil nárok na náhradu škody spôsobenej vznesením obvinenia a vedením trestného stíhania, teda titulom nezákonného rozhodnutia podľa § 5 zákona č. 514/2003 Z.z., ale titulom rozhodnutia o väzbe podľa § 8 ods. 5 tohto zákona. Pri zohľadnení skutkových okolností uvedených v žalobe nebol dôvod kvalifikovať uplatnený nárok inak, než tak urobil sám žalobca. Odvolací súd však iniciatívne „rozšíril“ návrh žalobcu o skutočnosť, že škoda mu mala vzniknúť aj uznesením o vznesení

obvinenia, a tak rozhodol o nároku, ktorý nebol predmetom konania, čo zakladá vadu podľa § 237 ods. 1 písm. e/ O.s.p. Pritom nezohľadnil, že judikatúra, ktorou svoje rozhodnutie odôvodnil, obsahuje i výnimky, za ktorých nárok na náhradu škody nevzniká; jednou z nich je práve zavinenie obvineného na vznesení obvinenia. Rozhodnutie odvolacieho súdu je i zmätočné a vnútorne rozporné, keď na jednej strane (v zhode so súdom prvej inštancie) odvolací súd konštatoval, že v súvislosti rozhodnutím o väzbe žalobcovi nepatrí náhrada škody ani nemajetkovej ujmy, na druhej strane mu priznal náhradu trov obhajoby. Ohľadne výšky tejto náhrady nevykonal žiadne dokazovanie, z ktorého by vyplývala dôvodnosť nároku a výška tvrdenej škody. O nároku rozhodol bez nariadenia pojednávania, na ktorom by mala žalovaná príležitosť skutkovo a právne argumentovať a rozhodnutie neodôvodnil v súlade s požiadavkami § 157 ods. 2 O.s.p. Uvedeným postupom jej odňal možnosť pred ním konať (§ 237 ods. 1 písm. f/ O.s.p.). Z týchto dôvodov žiadala rozsudok odvolacieho súdu v dovolaní napadnutej časti zmeniť a žalobu i v tejto časti zamietnuť.

5. Žalobca vo vyjadrení k dovolaniu uviedol, že oslobodením spod obžaloby sa jeho trestné stíhanie stalo spätne nezákonným, preto mu nie je zrejmé, z akých dôvodov nespĺňa podmienky pre odškodnenie; zároveň poukázal na obsah svojich predchádzajúcich podaní.

6. Dovolanie bolo podané do 30. júna 2016. Podľa prechodného ustanovenia § 470 ods. 1 Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“), ktorý nadobudol účinnosť 1. júla 2016, ak nie je ustanovené inak, platí tento zákon aj na konania začaté pred dňom nadobudnutia jeho účinnosti. Podľa § 470 ods. 2 veta prvá CSP (ale) právne účinky úkonov, ktoré v konaní nastali pred dňom nadobudnutia účinnosti tohto zákona, zostávajú zachované.

7. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), v ktorej neprospech bolo rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) dospel k záveru, že dovolanie je opodstatnené.

8. Dovolanie je procesný úkon strany adresovaný súdu. Dovolateľ ním prejavuje vôľu vyvolať účinok spočívajúci v prelomení právoplatnosti napadnutého rozhodnutia a v možnosti uskutočniť meritórny dovolací prieskum.

8.1. Dovolaná podaná do 30. júna 2016, v prípade ktorých podľa vtedy účinnej právnej úpravy nebol daný dôvod ani pre zastavenie konania [napríklad vzhľadom na nesplnenie osobitnej podmienky dovolacieho konania (§ 241 ods. 1 veta druhá O.s.p.)] ani pre odmietnutie dovolania [z niektorého dôvodu vyplývajúceho z ustanovenia § 243c O.s.p. v spojení s § 218 ods. 1 písm. a/ až d/ O.s.p. (napríklad preto, lebo dovolanie bolo podané proti rozhodnutiu, proti ktorému nebol tento opravný prostriedok prípustný)], vyvolali procesný účinok umožňujúci a zároveň prikazujúci dovolaciemu súdu uskutočniť meritórny dovolací prieskum.

8.2. Tie dovolania podané do 30. júna 2016, v prípade ktorých bol podľa vtedy účinnej právnej úpravy daný dôvod na zastavenie dovolacieho konania alebo odmietnutie dovolania, tento procesný účinok nemali (porovnaj tiež I. ÚS 4/2011 a II. ÚS 172/03).

9. Zohľadňujúc vzájomnú koreláciu ustanovení § 470 ods. 1 CSP a § 470 ods. 2 CSP dovolací súd konštatuje, že nová právna úprava vychádza síce z princípu okamžitej aplikability procesnoprávných noriem (viď § 470 ods. 1 CSP), rešpektuje ale procesný účinok tých dovolaní uvedených v bode 8.1., ktorý zostal zachovaný aj po 30. júni 2016 (viď § 470 ods. 2 CSP). V dôsledku toho platí, že ustanovenia novej, od 1. júla 2016 účinnej právnej úpravy o dovolaní a dovolacom konaní sa v prípade týchto dovolaní nemôže uplatniť v plnom rozsahu hneď od uvedeného dňa, v celej šírke a so všetkými dôsledkami. Úplná aplikabilita týchto ustanovení novej právnej úpravy sa uplatní až pri dovolaniach podaných od uvedeného dňa. Opačný záver by bol porušením právnej istoty a legitímnych očakávaní strán, lebo ten, kto konal na základe dôvery v platný a účinný zákon, nemôže byť vo svojej dôvere k nemu sklamaný [viď tiež závery vyjadrené v rozhodnutí Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) sp. zn. PL. ÚS 36/1995].

10. Podľa právneho stavu účinného do 30. júna 2016 bolo dovolaním možné napadnúť právoplatné rozhodnutia odvolacieho súdu iba vtedy, pokiaľ to zákon pripúšťal (viď § 236 ods. 1 O.s.p.). Dôvody prípustnosti dovolania proti rozsudku vymedzoval § 238 O.s.p. a proti uzneseniu § 239 O.s.p. Dovolanie bolo prípustné proti každému rozhodnutiu tiež vtedy, ak v konaní došlo k najzávažnejším procesným vadám uvedeným v § 237 ods. 1 O.s.p.

11. V prejednávanej veci odvolací súd rozhodol rozsudkom. Dovolanie žalovanej smeruje proti tej časti rozsudku odvolacieho súdu, ktorou bol zmenený rozsudok súdu prvej inštancie. V tejto (zmeňujúcej) časti je dovolanie žalovanej prípustné podľa § 238 ods. 1 O.s.p.

12. V zmysle § 241 ods. 2 O.s.p. mohlo byť dovolanie podané iba z dôvodov, že a/ v konaní došlo k vadám uvedeným v § 237 ods. 1 O.s.p., b/ konanie bolo postihnuté inou vadou, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci, c/ rozhodnutie spočívalo na nesprávnom právnom posúdení veci. Dovolací súd bol viazaný nielen rozsahom dovolania, ale i v dovolaní uplatnenými dôvodmi. Obligatórne (§ 242 ods. 1 O.s.p.) sa zaoberal procesnými vadami uvedenými v § 237 ods. 1 O.s.p. a tzv. inými vadami konania, pokiaľ mali za následok nesprávne rozhodnutie vo veci.

13. Vzhľadom na zákonnú povinnosť vyplývajúcu z § 242 ods. 1 druhá veta O.s.p. sa dovolací súd zaoberal najskôr otázkou, či konanie nie je postihnuté niektorou z väd vymenovaných v § 237 ods. 1 O.s.p. (t.j. či v danej veci nejde o prípad nedostatku právomoci súdu, nedostatku spôsobilosti byť účastníkom konania, nedostatku riadneho zastúpenia procesne nespôsobilého účastníka, o prekážku veci právoplatne rozhodnutej alebo už prv začatého konania, prípad nedostatku návrhu na začatie konania tam, kde konanie sa mohlo začať len na takýto návrh, prípad odňatia možnosti účastníka pred súdom konať, alebo prípad rozhodovania vylúčeným sudcom či súdom nesprávne obsadeným).

14. Dovolateľka tvrdí, že v danom prípade odvolací súd z vlastnej iniciatívy priznal žalobcovi náhradu škody vzniknutej na základe uznesenia o vznesení obvinenia, a tak rozhodol o nároku, ktorý nebol predmetom konania, čím zaťažil konanie vadou podľa § 237 ods. 1 písm. e/ O.s.p.

15. V zmysle § 237 ods. 1 písm. e/ O.s.p. bolo dovolanie prípustné vtedy, ak sa nepodal návrh na začatie konania, hoci bol podľa zákona potrebný. Toto ustanovenie dopadalo na prípady, kedy súd prejednal a meritórne rozhodol vec, hoci nebola splnená jedna z procesných podmienok konania vyplývajúca z § 79 ods. 1 O.s.p. - nebol podaný (žiadny) návrh na začatie konania (žaloba) vo veci neuvedenej v § 81 ods. 1 O.s.p. O prípad neexistencie návrhu na začatie konania išlo ale len vtedy, ak chýbal návrh (žaloba) ako procesný úkon, ktorým sa začínalo konanie (porovnaj tiež rozhodnutia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 23. júna 2005, sp. zn. 3 Cdo 56/2005 a z 19. októbra 2006, sp. zn. 3 Cdo 186/2006).

15.1. V predmetnom konaní (odlišnom od konaní uvádzaných v § 81 ods. 1 O.s.p.) o takýto prípad nejde. Zo spisu vyplýva, že žalobca podal 8. novembra 2011 na Okresnom súde Piešťany žalobu o náhradu škody v zmysle zákona č. 514/2003 Z.z., pričom svoj nárok odôvodnil ujmom na zdraví, nemajetkovou ujmom za obdobie väzby a náhradou trov právneho zastúpenia v súvislosti s trestným stíhaním, kedy bolo vydané nezákonné rozhodnutie o väzbe a bola obmedzená jeho osobná sloboda. Z uvedeného je zrejmé, že žalobca svoje nároky skutkovo vymedzil. Neopodstatnená je preto námietka žalovanej, že v tejto veci nebol podaný návrh na začatie konania (§ 237 ods. 1 písm. e/ O.s.p.).

16. Žalovaná ďalej tvrdila, že jej bola odňatá možnosť konať pred súdom v zmysle § 237 ods. 1 písm. f/ O.s.p. K uvedenej vade malo dôjsť postupom odvolacieho súdu, spočívajúcim v nenariadení pojednávania, na ktorom by vykonal potrebné dokazovanie a dal žalovanej možnosť vyjadriť sa k veci. Namietala tiež, že napadnuté rozhodnutie je nedostatočne odôvodnené, rozporné a zmätočné.

16.1. Za právneho stavu do 30. júna 2016 sa odňatím možnosti konať pred súdom rozumel procesne nesprávny postup súdu, ktorý mal za následok znemožnenie realizácie procesných oprávnení účastníka konania [v zmysle § 18 O.s.p. mali účastníci v občianskom súdnom konaní rovnaké postavenie a súd bol povinný zabezpečiť im rovnaké možnosti na uplatnenie ich práv - viď napríklad právo účastníka vykonávať procesné úkony vo formách stanovených zákonom (§ 41 O.s.p.), nazerať do spisu a robiť si

z neho výpisy (§ 44 O.s.p.), vyjadriť sa k návrhom na dôkazy a k všetkým vykonaným dôkazom (§ 123 O.s.p.), byť predvolaný na súdne pojednávanie (§ 115 O.s.p.), na to, aby mu bol rozsudok doručený do vlastných rúk (§ 158 ods. 2 O.s.p.)). Dovolací súd z obsahu spisu nezistil, že by konanie pred súdmi nižších inštancií bolo postihnuté procesnou vadou, znemožňujúcou dovolateľke realizáciu jej procesných práv.

16.2. V súvislosti s námietkou nenariadenia pojednávania odvolacím súdom za účelom doplnenia dokazovania je potrebné poukázať na ustanovenia § 213 ods. 3 až 5 O.s.p., z ktorých vyplývalo, že rozhodnutie o potrebe doplnenia či zopakovania dokazovania v odvolacom konaní záviselo (pri splnení zákonných podmienok) výhradne od úvahy odvolacieho súdu. Výnimkou boli konania podľa § 120 ods. 2 O.s.p.; i táto sa však vzťahovala len na dôkazy, ktoré boli potrebné pre správne zistenie skutkového stavu, teda nie na dôkazy bezvýznamné, nadbytočné, či nespôsobilé preukázať tvrdené skutočnosti. Ak odvolací súd dospel k záveru, že doplnenie, či zopakovanie dokazovania v odvolacom konaní nie je potrebné a pre nariadenie pojednávania neboli splnené ani ďalšie zákonné predpoklady, pojednávanie nenariadil (§ 214 O.s.p.). V danom prípade preto uvedená námietka dovolateľky nie je opodstatnená.

16.3. Pokiaľ dovolateľka namieta nepreskúmateľnosť rozhodnutia odvolacieho súdu, spočívajúcu v jeho nedostatočnom odôvodnení, dovolací súd uvádza, že už dávnejšia judikatúra najvyššieho súdu (R 111/1998) zastávala názor, že nepreskúmateľnosť rozhodnutia nezakladá zmatečnosť rozhodnutia a prípustnosť dovolania; nepreskúmateľnosť bola považovaná len za vlastnosť rozhodnutia súdu, v ktorej sa navonok prejavila tzv. iná vada konania majúca za následok nesprávne rozhodnutie veci (§ 241 ods. 2 písm. b/ O.s.p.). S tým názorom sa stotožnil aj ústavný súd (viď sp. zn. I. ÚS 364/2015, II. ÚS 184/2015, III. ÚS 288/2015 a I. ÚS 547/2016).

16.4. Na zásade, podľa ktorej nepreskúmateľnosť zakladá (len) „inú vadu konania v zmysle § 241 ods. 2 písm. b/ O.s.p.“, zotrvalo aj zjednocujúce stanovisko R 2/2016, právna veta ktorého znie: „Nepreskúmateľnosť rozhodnutia zakladá inú vadu konania v zmysle § 241 ods. 2 písm. b/ Občianskeho súdneho poriadku. Výnimočne, keď písomné vyhotovenie rozhodnutia neobsahuje zásadné vysvetlenie dôvodov podstatných pre rozhodnutie súdu, môže ísť o skutočnosť, ktorá zakladá prípustnosť dovolania podľa § 237 ods. 1 písm. f/ O.s.p.“. Zmeny v právnej úprave dovolania a dovolacieho konania, ktoré nadobudli účinnosť od 1. júla 2016, sa podstaty a zmyslu tohto stanoviska nedotkli, preto ho treba považovať aj naďalej za aktuálne. Obsah spisu nedáva v danom prípade žiadny dôvod pre uplatnenie druhej vety tohto stanoviska - v dovolaní napadnutom rozhodnutí sú zreteľne vysvetlené jeho podstatné dôvody. Z napadnutého rozsudku odvolacieho súdu je dostatočne zrejmé, z akých skutkových zistení vychádzal, k akým skutkovým záverom dospel a na základe čoho a z akých dôvodov na zistenom skutkovom podklade zaujal svoje právne závery. Za procesnú vadu konania podľa § 420 písm. f/ CSP nemožno považovať to, že odvolací súd neodôvodnil svoje rozhodnutie podľa predstáv dovolateľa.

17. Dovolanie je odôvodnené aj existenciou inej vady, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci (§ 241 ods. 2 písm. b/ O.s.p.). Žalovaná však túto vadu nešpecifikovala a dovolací súd jej existenciu nezistil; námietku dovolateľky v súvislosti s nedostatočným odôvodnením rozhodnutia odvolacieho súdu posúdil ako neopodstatnenú (viď vyššie).

18. Dovolaťka tvrdí, že napadnutý rozsudok odvolacieho súdu spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci (§ 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p.). Právnym posúdením je činnosť súdu, pri ktorej zo skutkových zistení vyvodzuje právne závery a na zistený skutkový stav aplikuje konkrétnu právnu normu. Nesprávnym právnym posúdením veci je omyl súdu pri aplikácii práva na zistený skutkový stav. O nesprávnu aplikáciu právnych predpisov ide vtedy, ak súd nepoužil správny právny predpis alebo ak síce aplikoval správny právny predpis, nesprávne ho ale interpretoval alebo ak zo správnych skutkových záverov vyvodil nesprávne právne závery.

18.1. Zákon č. 514/3003 Z.z. zakladá objektívnu zodpovednosť štátu (bez ohľadu na zavinenie), ktorej sa nemôže zbaviť. Neposudzuje sa teda správnosť rozhodnutia jeho orgánu z hľadiska, či pri rozhodovaní porušil právnu povinnosť a škodu zavinil. Rozhodujúcim kritériom zákonnosti konania vedeného orgánom verejnej moci je výsledok tohto konania.

18.2. Náhrada škody zahŕňa aj náhradu trov konania, ktoré poškodenému vznikli v konaní, v ktorom bolo vydané nezákonné rozhodnutie alebo rozhodnutie o treste, o ochrannom opatrení alebo rozhodnutie o väzbe, zatknutí a inom pozbavení osobnej slobody alebo vykonané zadržanie a v konaní, v ktorom bolo

rozhodnutie zrušené alebo bolo trestné stíhanie zastavené, alebo v ktorom bola vec postúpená inému orgánu (§ 18 ods. 1 zákona č. 514/2003 Z.z.).

18.3. Z obsahu spisu vyplýva, že žalobca sa po úprave žaloby v konaní domáhal náhrady ujmy na zdraví vo výške 1 168 €, náhrady nemajetkovej ujmy za dobu trvania väzby (od 1. apríla 2009 do 8. júna 2010, za 434 dní) podľa § 17 zákona č. 514/2003 Z.z. celkom vo výške 10 573,88 € a náhrady trov právneho zastúpenia, ktoré mu vznikli „v súvislosti s konaním, v ktorom bola obmedzená jeho osobná sloboda a bolo vydané nezákonné rozhodnutie o väzbe, a v ktorom bol oslobodený spod obžaloby“, celkom vo výške 1 000 €. Okresný súd žalobu zamietol z dôvodu, že žalobca neunesol dôkazné bremeno a nepreukázal vznik, resp. existenciu škody, ktorej náhrady sa domáha a príčinnú súvislosť medzi namietaným rozhodnutím o väzbe a škodou. Podľa názoru súdu žalobca si vzatie do väzby zavinil sám svojím konaním, preto mu v zmysle § 8 ods. 6 písm. a/ zákona č. 514/2003 Z.z. nárok na náhradu škody nevznikol; skutočnosť, že žalobca bol rozhodnutím KS Trnava oslobodený spod obžaloby, ešte nezakladá jednoznačný záver, že vzatie do väzby bolo nezákonné a skutočnosti neskôr zistené ešte nemôžu mať vplyv na hodnotenie stavu v čase rozhodovania o väzbe. Žalobca neunesol dôkazné bremeno ani pokiaľ ide o preukázanie škody spočívajúcej v trovách obhajoby v trestnom konaní, nepreukázal, či vynaložená suma 1 000 € pripadá na trovy obhajoby v súvislosti s väzbou a okrem toho z predložených výpisov z účtu nebolo celkom zrejmé, či táto škoda vznikla práve žalobcovi, keďže na predložených výpisoch z účtu je uvedené meno matky žalobcu G. E., pričom platby sú datované 15. apríla 2010, 28. júla 2010 a 13. augusta 2010. Odvolací súd na odvolanie žalobcu rozsudok súdu prvej inštancie v časti zamietnutia nároku na zaplatenie náhrady škody vo výške 11 741,88 € (náhrada ujmy na zdraví a náhrada nemajetkovej ujmy) potvrdil a v ostatnej zamietajúcej časti zmenil tak, že žalovanej uložil povinnosť zaplatiť žalobcovi 1 000 € do 3 dní od právoplatnosti rozsudku. Na rozdiel od súdu prvej inštancie posúdil nárok na náhradu škody, ktorá žalobcovi vznikla zaplatením trov nutnej obhajoby v trestnom konaní, ktoré sa skončilo oslobodením spod obžaloby podľa § 285 písm. b/ Trestného poriadku, podľa § 3 ods. 1 písm. a/, ods. 2, § 5 ods. 1 zákona č. 514/2003 Z.z. ako dôvodný. Poukázal na to, že nárok na náhradu škody spôsobenej začatím a vedením trestného stíhania, ktoré sa neskočilo právoplatným odsúdením, je špecifickým prípadom zodpovednosti štátu podľa zákona č. 514/2013 Z.z. a tiež predtým platného zákona č. 58/1969 Zb. Vychádzajúc z doterajšej konštantnej judikatúry dospel k záveru, že ak došlo k zastaveniu trestného stíhania alebo k oslobodeniu spod obžaloby, treba s prihliadnutím na konkrétne okolnosti a dôvody vychádzať z toho, že občan čin nespáchal a trestné stíhanie proti nemu nemalo byť začaté. Nárok na náhradu trov obhajoby potom posúdil ako nárok na náhradu škody spôsobenej nezákonným rozhodnutím. So zreteľom na uvedené uzavrel, že právoplatné oslobodenie žalobcu spod obžaloby má rovnaké dôsledky ako zrušenie uznesenia o vznesení obvinenia pre nezákonnosť, v dôsledku čoho boli splnené podmienky pre vznik nároku na náhradu trov nutnej obhajoby, preto žalobu v časti náhrady trov právneho zastúpenia považoval za opodstatnenú.

19. Rozhodnutie odvolacieho súdu ale prehliada skutočnosť, že žalobca si v konaní uplatňuje nárok na náhradu trov konania (trov nutnej obhajoby, ktoré mu vznikli v príčinnej súvislosti s nezákonnosťou väzby (rozhodnutia o väzbe) v zmysle § 8 ods. 5 písm. b/ zákona č. 514/2003 Z.z. V tejto súvislosti dovolací súd poukazuje na to, že zo žaloby, aj obsahu spisu je zrejmé, že žalobca sa domáhal náhrady škody spôsobenej nesprávnym úradným postupom pri obmedzení jeho osobnej slobody a nezákonným rozhodnutím o väzbe a v žalobe konkrétne uvádza, že žiada aj „náhradu trov právneho zastúpenia, ktoré mu vznikli v súvislosti s konaním, v ktorom bola obmedzená jeho osobná sloboda a bolo vydané nezákonné rozhodnutie súdu o väzbe, v ktorom bol oslobodený spod obžaloby“. Žalobca teda vymedzil skutkový stav, z ktorého vyvodzoval svoj nárok a tým určil predmet konania, ktorým je náhrada škody spôsobená rozhodnutím o väzbe. Škodu konkretizoval v podobe trov obhajoby, ktoré mu vznikli v súvislosti s konaním, v ktorom bolo vydané rozhodnutie súdu o väzbe, a v ktorom bol oslobodený spod obžaloby; obdobne skutkovo vymedzil svoj nárok aj v žiadosti o predbežné prerokovanie nároku na náhradu škody spôsobenej nesprávnym úradným postupom pri zadržaní a nezákonným rozhodnutím o väzbe zaslanej Ministerstvu spravodlivosti Slovenskej republiky (č.l. 68 spisu) a tiež vo svojom stanovisku k vyjadreniu žalovanej k žalobe (č.l. 70 spisu) i vo svojich prednesoch na pojednávaní. Z uvedeného je zrejmé, že žalobca vyvodzoval nárok na náhradu škody z titulu náhrady trov právneho zastúpenia (trov obhajoby) v trestnom konaní z rozhodnutia o väzbe a nie z inej skutočnosti - uznesenia o vznesení obvinenia ako nezákonného rozhodnutia, ako ustálil odvolací súd.

19.1. V zmysle § 18 ods. 1 zákona č. 514/2003 Z.z. náhrada škody zahŕňa aj náhradu vynaložených trov konania, ktoré poškodenému vznikli v konaní, v ktorom bolo vydané nezákonné rozhodnutie alebo rozhodnutie o treste, o ochrannom opatrení alebo rozhodnutie o väzbe, zatknutí a inom pozbavení osobnej slobody alebo vykonané zadržanie v konaní, v ktorom bolo rozhodnutie zrušené alebo bolo trestné stíhanie zastavené, alebo v ktorom bola vec postúpená inému orgánu. Škoda spôsobená rozhodnutím o väzbe obvyčajne spočíva v ušlom zárobku za dobu neoprávnenej väzby, prípadne v nemajetkovej ujme a zvyčajne v náhrade trov nutnej obhajoby v zmysle § 37 ods. 1 písm. a/ Trestného poriadku. Pokiaľ ide o náhradu trov obhajoby, tento nárok je možné priznať iba vtedy, ak táto škoda vznikla rozhodnutím o väzbe. Musí tu byť preto daná príčinná súvislosť medzi rozhodnutím o väzbe a vznikom tejto majetkovej ujmy. Ak obvinený musel mať obhajcu už v prípravnom konaní len preto, že je vo väzbe, potom je daná príčinná súvislosť medzi rozhodnutím o väzbe a majetkovou ujmovou vzniknutou tým, že mu uhradil trovy obhajoby; príčinná súvislosť je však daná, pokiaľ ide o náklady vynaložené na úkony, ktoré obhajca urobil v súvislosti s väzbou obvineného.

19.2. So zreteľom existenciu špeciálnej právnej úpravy o škodových nárokoch vzniknutých v súvislosti s väzbou podľa názoru dovolacieho súdu bolo treba posúdiť uvedený nárok podľa tejto špeciálnej úpravy (§ 8 ods. 5 písm. b/ a 6 písm. a/ zákona č. 514/2003 Z.z.). Zákon č. 514/2003 Z.z. v § 3 vymedzuje okruh právnych skutočností, na základe ktorých je možné požadovať náhradu škody podľa tohto zákona. Z jeho znenia, gramatického, systematického výkladu ďalších ustanovení tohto zákona (§§ 5,6,7,8) je zrejmé, že v zákone je upravené v § 8 ods. 5 rozhodnutie o väzbe ako špecifický typ rozhodnutia zakladajúceho právo na náhradu škody, teda podmienky pre vznik práva na náhradu škody sú pri rozhodnutí o väzbe upravené týmto osobitným ustanovením, odlišným od úpravy podmienok pre vznik práva na náhradu škody spôsobenej nezákonným rozhodnutím podľa § 5a 6 zákona č. 514/2003 Z.z. V tejto súvislosti dovolací súd poukazuje na podstatný rozdiel medzi uvedenými právnymi skutočnosťami zakladajúcimi vznik práva na náhradu škody, keď pre vznik práva na náhradu škody spôsobenej nezákonným rozhodnutím podľa § 5 a 6 tohto zákona sa vyžaduje zrušenie rozhodnutia po tom, čo nadobudlo právoplatnosť (na základe mimoriadneho opravného prostriedku), pričom v prípade rozhodnutia o väzbe nedochádza priamo k zrušeniu tohto rozhodnutia pre jeho nezákonnosť, ale právo na náhradu škody zakladá právoplatný oslobodzujúci rozsudok (prípadne zastavenie trestného stíhania) v trestnom konaní, v ktorom bolo rozhodnutie o väzbe vydané. Táto odlišná úprava zároveň znamená, že právo na náhradu škody spôsobenej nezákonným rozhodnutím nemožno zamieňať s právom na náhradu škody spôsobenej rozhodnutím o väzbe a na skutkové okolnosti naplňajúce predpoklady vzniku práva na náhradu škody spôsobenej rozhodnutím o väzbe, nie je možné aplikovať ustanovenia zákona upravujúce vznik práva na náhradu škody spôsobenej nezákonným rozhodnutím.

19.3. Podľa § 8 ods. 5 písm. b/, ods. 6 písm. a/ zákona č. 514/2003 Z.z. právo na náhradu škody spôsobenej rozhodnutím o väzbe má ten, kto bol vzatý do väzby, ak bol oslobodený spod obžaloby. Právo na náhradu škody nevznikne, ak si osoba uloženie trestu ochranného opatrenia alebo väzbu zavinila sama.

19.4. Z odôvodnenia rozhodnutia odvolacieho súdu je zrejmé, že pri posudzovaní dôvodnosti uplatneného nároku na náhradu nemajetkovej ujmy za dobu trvania väzby sa stotožnil s právnym záverom prvoinštančného súdu, že žalobca si vzatie do väzby zavinil sám svojím konaním, a preto mu nevznikol nárok na náhradu nemajetkovej ujmy za dobu trvania väzby. Odvolací súd vzhľadom na argumentáciu žalobcu v odvolaní ďalej podal podrobný výklad ustanovení § 8 ods. 5 a 6 zákona č. 514/2003 Z.z., ktorý uzavrel tým, že je dané zavinenie žalobcu na jeho vzatí do preventívnej väzby, pričom sa zároveň stotožnil so záverom súdu prvej inštancie, že žalobca si väzbu zavinil svojím konaním. Pokiaľ ale ide o nárok na náhradu trov právneho zastúpenia žalobcu, odvolací súd dôvodnosť tohto nároku posúdil ako nárok na náhradu škody spôsobenej nezákonným rozhodnutím - vznesením obvinenia podľa § 3 ods. 1 písm. a/ a § 5 zákona č. 514/2003 Z.z. a žalobcovi u tohto titulu priznal náhradu trov právneho zastúpenia (trov obhajoby).

20. So zreteľom existenciu špeciálnej právnej úpravy o škodových nárokoch v súvislosti s väzbou, odvolací súd neposúdil uplatnený nárok na náhradu trov obhajoby žalobcu z aspektu ustanovení § 8 ods. 5 písm. b/ a ods. 6 písm. a/ zákona č. 514/2003 Z.z., dospel najvyšší súd k záveru, že dovolateľ v danom prípade opodstatnene uplatnil dovolací dôvod v zmysle § 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p. argumentujúc tým, že napadnutý rozsudok spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci.

20.1. Ak je dovolanie dôvodné, dovolací súd napadnuté rozhodnutie zruší (§ 449 ods. 1 CSP). Ak dovolací súd zruší napadnuté rozhodnutie, môže podľa povahy veci vrátiť vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, zastaviť konanie, prípadne postúpiť vec orgánu, do ktorého právomoci patrí (§ 449 ods. 2 CSP).

20.2. Najvyšší súd v súlade s vyššie uvedenými ustanoveniami rozsudok odvolacieho súdu v napadnutej časti zrušil a vec mu vrátil v rozsahu zrušenia na ďalšie konanie.

21. Ak bolo rozhodnutie zrušené a ak bola vec vrátená na ďalšie konanie a nové rozhodnutie, súd prvej inštancie a odvolací súd sú viazaní právnym názorom dovolacieho súdu (§ 455 CSP).

22. Ak dovolací súd zruší rozhodnutie a ak vráti vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, rozhodne tento súd o trovách pôvodného konania a o trovách dovolacieho konania (§ 453 ods. 3 CSP).

23. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.